

System podatkowy Ukrainy

Ukraina jest największym, po Rosji, państwem europejskim. Jej powierzchnia wynosi: 603.700 km². Ukraina graniczy z 7 państwami: Białorusią (891 km), Rosją (1576 km), Rumunią (531 km), Mołdową (939 km), Polską (428 km), Słowacją (90 km), Węgrami (103 km). Ukraina posiada 2 782 km wybrzeża.

Przeważającą część powierzchni zajmują niziny (Czarnomorska, Naddnieprzańska, Polesie) i wyżyny (Wołyńska, Podolska, Doniecka). Jedyne pasma górskie to Karpaty Wschodnie z najwyższym szczytem Howerlą (2061 m) w paśmie Czarnohory na południowym zachodzie i Góry Krymskie, z najwyższymi szczytami: Roman-Kosz (1545 m) i Czatyrdah (1525 m) na południu kraju. Główne rzeki to Dniepr i Dniestr.

Liczba ludności Ukrainy wynosił 49,6 mln. Średnia długość życia dla mężczyzn wynosi dziś 62,7 lat, a dla kobiet 73,5 lat. Ludność narodowości ukraińskiej stanowi 73%. Pozostałe 27% to przede wszystkim Rosjanie (22%), Białorusini (0,9%), Żydzi (0,9%), Mołdawianie i Bułgarzy (po 0,6%) oraz Polacy (0,4%, tj. 238 tysięcy).

Oficjalnym językiem urzędowym jest ukraiński, z wyjątkiem Krymu (język rosyjski). Inne języki to: rosyjski, białoruski, rumuński, polski i węgierski.

Ukraina posiada niezwykle bogate zasoby surowców. Najważniejsze z nich to złoża węgla kamiennego i brunatnego i rudy metali: żelaza, manganu, tytanu, rtęci, aluminium i niklu, złoża siarki, potasu, soli kamiennej, fosforytów, kaolinu, grafitu, nefelinu (do produkcji sody) i alunitu (do produkcji potasu), gazu ziemnego i ropy naftowej, złoża naturalnego wosku ziemnego, soli kamiennej i soli potasowych. Ukraina zasobna jest też w źródła wód mineralnych.

Administracyjnie Ukraina podzielona jest na 24 obwody odpowiadające polskim województwom: Cerkaski, Czernihowski, Czerniowiecki, Dniepropietrowski, Doniecki, Iwano-Frankowski, Charkowski, Chersoński, Chmielnicki, Kirowogradzki, Kijowski, Ługański, Lwowski, Mikołajewski, Odesski, Połtawski, Równieński, Sumski, Tarnopolski, Winnicki, Wołyński, Zakarpacki, Zaporozski i Żytomierski.

Status obwodu posiadają też dwa miasta: Kijów i Sewastopol, a Krym jest Autonomiczną Republiką. Obwody podzielone są na 480 rejonów. Ukraina liczy 139 miast i 30 tysięcy wsi. Władze, zarówno obwodowe, jak i rejonowe są mianowane przez organa władzy centralnej. Lokalny samorząd jest reprezentowany przez demokratycznie wybierane Rady.

Ukraina, ze swoim strategicznym położeniem na skrzyżowaniu dróg prowadzących z Europy do Azji i z Rosji na Bliski Wschód, blisko 50 milionowym rynkiem, wykształconym społeczeństwem, rozwiniętą infrastrukturą i nieprzebranymi bogactwami naturalnymi, ma wszelkie dane po temu, aby stać się kwitującym krajem.

Od dwóch lat gospodarkę Ukrainy charakteryzuje wysoki wzrost gospodarczy. W 2004 roku:

- wysokość PKB wyniosła 13,6%;
- nominalne miesięczne wynagrodzenie wzrosło do 557,8 hrywni;
- obroty w handlu detalicznym wzrosły o 19,2%;
- zadłużenie przedsiębiorstw z tytułu nie wypłacenia wynagrodzeń spadło o 39,6%, tj. o 710,8 mln hrywni.

W okresie 2004r. wskaźnik inflacji ukształtował się na poziomie 4,3%, a w miesiącu sierpniu odnotowano deflację 0,1%. W poprzednim roku inflacja wyniosła 8,2%.

Obecny system podatkowy

Pod naciskiem Międzynarodowej Korporacji Finansowej wprowadzono już wiele zmian w systemie podatkowym. Najważniejsze z nich to zlikwidowanie przepisów, które pozwalały lokalnym izbom skarbowym na zatrzymywanie 30 % dochodów pochodzących z kar i na pobieranie z konta bankowego płatnika każdej kwoty, jaką, w mniemaniu urzędników skarbowych, podatnik był winien (tzw. Kartoteka II). Zdecydowana poprawa jednak nastąpi dopiero po uchwaleniu nowego kodeksu podatkowego.

Rząd Ukrainy przeprowadził radykalną reformę podatku dochodowego od osób fizycznych, za cenę zmniejszenia wpływów do budżetu państwa. Obciążenia podatkowe osób fizycznych w przyszłości mają być zredukowane o połowę; stawki podatkowe mają wynosić 10 %, 15 % i 20 %.

Najważniejsze z obecnie obowiązujących podatków i opłat, to:

- podatek dochodowy od przedsiębiorstw (stawka 25 %);
- podatek od dochodów osobistych (progresywny, maksymalnie 40 %);
- podatek VAT (stawka 20 %);
- podatek socjalny (37,5 % od listy płac);
- akcyza (maksymalnie 300 %);
- podatek gruntowy;
- podatek od pojazdów samochodowych;
- cła importowe

Do pozostałych należą: opłaty skarbowe, opłaty licencyjne za wydobycie ropy i gazu, opłaty za pozyskiwanie surowców naturalnych, opłaty za zanieczyszczanie środowiska naturalnego, opłaty patentowe i honoraria autorskie. Oprócz tego istnieje 16 różnych rodzajów podatków ustanawianych przez władze lokalne.

Jednak zgodnie z Ukazem (Rozporządzeniem) Prezydenta wprowadzono **uproszczony system opodatkowania** oraz prowadzenia dokumentacji księgowej wobec **małych podmiotów** wszystkich branż. Za takie podmioty w tym przypadku uważa się osoby prawne, u których roczny obrót (albo suma, która wpłynęła na konta w ciągu roku) nie przekracza 1 mln. HRN, a średnio wyliczona ilość, wg. etatów, zatrudnionych za rok nie przekracza 50 osób.

Ograniczeniu w wyborze uproszczonego systemu opodatkowania podlegają te podmioty, w których ponad 25 % kapitału założycielskiego znajduje się we własności podmiotów nieuznanych jako małe przedsiębiorstwa.

W przypadku wybrania uproszczonego systemu podmiot, może on stosować jeden z dwóch zryczałtowanych podatków:

- **6 %** od kwot, które wpłynęły na konto za zrealizowaną produkcję lub usługi, nie licząc VATu;
- **10 %** od kwot, które wpłynęły na konto za zrealizowaną produkcję lub usługi, w przypadku włączenia podatku VATu.

Dodatkowo podmioty te płacą oprócz tego podatku także:

- 10 % odliczeń umorzeniowych;
- wszystkie obowiązujące dla pracowników podatki i zbiory (ale to, oczywiście na rzecz pracowników). Podatek jest płatny comiesięcznie.

Podatek dochodowy od przedsiębiorstw

Obowiązuje jednolita stawka 25 % od zysku do opodatkowania. Płacona jest przez wszystkie firmy z wyjątkiem ukraińskich firm ubezpieczeniowych, dla których stawka tego podatku liczona jest od dochodu brutto i wynosi 3 %. Zysk do opodatkowania definiowany jest jako dochód brutto pomniejszony o koszty brutto i stawki amortyzacji. Za termin uzyskania dochodu uważa się datę wysyłki towaru lub zrealizowania usługi, bądź datę otrzymania zapłaty, w zależności od tego, która z tych dat jest wcześniejsza. Podobnie w przypadku kosztów; przyjmuje się albo datę płatności, albo datę otrzymania towarów lub usług, w zależności od tego, która z nich jest wcześniejsza.

Kwartalne stawki amortyzacji są zróżnicowane w zależności od grupy, do której zalicza się dany środek trwały. Grupa pierwsza - to budynki (stawka 1,25 %). Do grupy drugiej należą środki transportu, meble, wyposażenie biurowe, sprzęt gospodarstwa domowego, aparaty optyczne, elektroniczne i elektryczne, komputery i oprogramowanie, telefony (stawka 6,25 %). Pozostałe środki trwałe zaliczane są do grupy trzeciej (stawka 3,75 %). Majątek nierzeczowy może być amortyzowany metodą liniową w maksymalnym okresie 10 lat.

Chociaż stawka tego podatku należy do najniższych w Europie, jest on odczuwany jako wyjątkowo wysoki wskutek restrykcji związanych z odliczaniem amortyzacji, np. tylko „nabyte” środki trwałe mogą być amortyzowane. Wysięgowanie inwestycji w maszyny i urządzenia jest również ściśle limitowane.

Poniesione w danym roku podatkowym straty mogą być przez podatników-rezydentów zaliczane na poczet przyszłych okresów obrachunkowych w ciągu 20 kwartałów, tj. do 5 lat.

Rezydentów podatkowych i nierezydentów obowiązuje kwartalne składanie deklaracji podatkowych. Deklaracje winny być złożone ciągu 40 dni kalendarzowych następujących po ostatnim dniu kwartału, np. do 10 maja, do 9 sierpnia, 9 listopada i 9 lutego. Nierezydenci płacą podatek kwartalnie, do 20 dnia miesiąca następującego po zakończeniu kwartału. Wszyscy rezydenci, z wyjątkiem producentów rolnych, są zobowiązani do płacenia podatku w ratach miesięcznych i ostatecznego rozliczenia kwartału do 20 dnia miesiąca następującego po zakończeniu kwartału.

Opodatkowanie nierezydentów

Dochody nierezydentów osiągnane na Ukrainie są opodatkowane w następującej skali:

- 15 % od odsetek, dywidend, opłat licencyjnych i patentowych, składek ubezpieczeniowych, dochodów z leasingu i wynajmu, dochodów z własności i nieruchomości, obrotu papierami wartościowymi, opłat za prowadzenie działalności kulturalnej, edukacyjnej, religijnej, sportowej i rozrywkowej, od prowizji brokerskich i agencyjnych, dochodów z loterii i gier hazardowych, darowizn na cele charytatywne i innych dochodów osiągnianych na Ukrainie z wyjątkiem kwot należnych z tytułu sprzedanych towarów, prace lub usługi świadczone rezydentom ukraińskim;
- 30% od dochodu osiągniętego z inwestycji w oprocentowane skrypty dłużne i obligacje emitowane przez rezydentów, składek i premii reasekuracyjnych oraz od dochodu z usług reklamowych;
- 6 % od dochodów za usługi przewozowe.

Dochód z rządowych obligacji sprzedawanych przez licencjonowanych agentów za granicą i odsetki od pożyczek udzielanych rządowi przez kredytodawców nierezydentów jest zwolniony z opodatkowania.

Podatek od dochodów osobistych

Zgodnie z dekretem Gabinetu Ministrów Ukrainy, obywatele ukraińscy, obcokrajowcy oraz osoby mieszkające na Ukrainie nie mniej niż 183 dni w roku kalendarzowym - płacą podatek od dochodów osobistych. Opodatkowaniu podlega łączny dochód uzyskiwany w ciągu roku z różnych źródeł, zarówno na Ukrainie, jak i za granicą, po odliczeniu składek na ubezpieczenie społeczne.

Próg 13% obowiązuje do 31 grudnia 2006 roku. Następnie zostanie podniesiony do 15%. W tym czasie obywatele będą mogli korzystać z dodatkowych socjalnych ulg podatkowych (nowość) w wymiarze: w 2004r. - 30% od kwoty minimalnego wynagrodzenia w rozliczeniu miesięcznym (wcześniej wynosiło ono 185 hrywni/miesiąc - 34,25 \$); w 2005r. - 50%, w 2006r. - 80%, natomiast na 2007r. przewidziano ulgę w rozmiarze 100% minimalnego wynagrodzenia. Dla osób samotnie wychowujących dzieci stworzono preferencyjną stawkę ulgi socjalnej w wysokości 150%.

Wraz ze zmianą skali podatkowej z progresywnej na liniową wprowadzono jeszcze inne podatki: 5% od lokat bankowych i 30% od nagród i kwot wygranych na loteriach.

Wcześniej obowiązywały następujące progi podatkowe:

- 17 hrywni miesięcznego dochodu jest zwolnionych od podatku;
- 85 hrywni (16 \$) miesięcznego dochodu polega opodatkowaniu w wysokości 10%;
- od 85 do 170 hrywni (16 - 31 \$) miesięcznego dochodu jest pobieranych 15% podatku;
- od 170 do 1020 hrywni (31 - 190 \$) miesięcznego dochodu - 20% podatku;
- od 1020 do 1700 hrywni (190 - 315 \$) miesięcznego dochodu - 30% podatku;
- ponad 1700 hrywni (315 \$) miesięcznego dochodu - 40% podatku.

W przypadku uzyskiwania przychodów z kilku źródeł lub uzyskiwania dochodu na Ukrainie przez osoby nie mając stałego miejsca zamieszkania - podatek płacony jest w urzędzie skarbowym w wysokości 20 %. Nie odlicza się w tym przypadku kwoty wolnej od opodatkowania. Pracodawcy mają obowiązek potrącić ten podatek wraz ze składką emerytalną i składkami na ubezpieczenie społeczne od wynagrodzenia pracowników.

Deklaracje podatkowe winny być składane w urzędach skarbowych do 1 marca następnego roku kalendarzowego. Rezydenci ukraińscy obcej narodowości mus składać wstępne i kwartalne deklaracje podatkowe oraz deklarację roczną w termin do 9 lutego następnego roku. Podatek powinien być płacony w czterech ratach: do 14 marca, 14 maja, 14 sierpnia i 14 listopada na podstawie własnych szacunków Ostateczne uregulowanie musi nastąpić w ciągu miesiąca po otrzymaniu polecenia zapłaty z urzędu skarbowego wystawionego po otrzymaniu końcowego rozliczenia od podatnika.

Podatki socjalne

Pracodawcy płacą następujące podatki, naliczane od płac brutto:

- 32,0 % na Państwowy Fundusz Emerytalny,
- 2,5 % na Fundusz Ubezpieczeń Społecznych,
- 2,5 % na Fundusz Bezrobocia,
- 0,84 % do 13,8 % na Fundusz Ubezpieczenia Wypadkowego; stawka podatku zależy od stopnia ryzyka związanego z poszczególnymi rodzajami pracy.

Dodatkowo pracownicy przekazują 2 % od płacy brutto na Fundusz Emerytalny (1 %, jeśli miesięczna płaca brutto nie przekracza 150 hrywien), 0,5 % Fundusz Ubezpieczeń Społecznych (0,25 %, jeśli miesięczna płaca brutto nie przekracza 150 hrywien), 0,5 % Fundusz Ubezpieczenia Pracy (tylko obywatele ukraińscy).

Podatek VAT

Podatek od wartości dodanej płacony jest do budżetu państwa na każdym etapie przerobu towarów, wykonywania pracy lub świadczenia usług i wliczony jest w cenę towaru, pracy lub usługi. Stosowana jest jednolita stawka w wysokości 20 % oraz stawka 0 % dla towarów eksportowanych, sprzedawanych w sklepach wolnocłowych i dla międzynarodowych usług transportowych. Płatnikami podatku VAT są:

- ukraińskie podmioty gospodarcze, których łączna wartość obrotów handlowych przekracza 61200 hrywien (3600 minimalnych dochodów, wolnych od opodatkowania) w jakimkolwiek okresie minionych 12 miesięcy;
- importerzy towarów, usług lub prac;
- podmioty sprzedające za gotówkę bez względu na wysokość ich miesięcznych obrotów;
- podmioty działające świadczące usługi przewozowe, pasażerskie lub towarowe.

Każdy płatnik podatku VAT musi otrzymać numer rejestracyjny i jest zobowiązany do wystawiania faktur zawierających wyliczenie podatku VAT. Odroczenie płatności podatku nie jest możliwe. Rolnictwo jeszcze do niedawna było zwolnione z tego podatku.

Podatkiem VAT obciążone są towary importowane, a kwota podatku naliczana jest od wartości celnej towaru. Jest on przy odprawie celnej razem z cłem i innymi obowiązującymi opłatami i podatkami (np. opłatą za dokonanie odprawy celnej w wysokości 0,2 % wartości celnej towaru i podatkiem akcyzowym).

Podatkiem tym nie są obciążone transakcje emisji, sprzedaży i handlu papierami wartościowymi, pewne usługi finansowe, kredytowanie i udzielanie gwarancji bankowych, usługi ubezpieczeniowe i reasekuracyjne, płatności wynikające z umów leasingowych, dywidendy wypłacane w gotówce, opłaty licencyjne itp.

Zobowiązania płatników VAT równe są całkowitej sumie pobranych kwot w danym okresie rozrachunkowym. Terminem płatności jest albo data wysyłki towaru do klienta, albo data otrzymania należności od klienta, zależnie od tego, która z nich jest wcześniejsza. Zobowiązania podatkowe można kompensować z należnościami z tytułu zwrotu tego podatku, powstałymi w tym samym okresie rozliczeniowym. Prawo do zwrotu podatku VAT następuje w dniu zapłaty lub w dniu otrzymania faktury VAT, zależnie od tego, która z tych dat jest wcześniejsza. Różnica pomiędzy zobowiązaniami a należnościami powstałymi w danym okresie rozliczeniowym stanowi zobowiązania płatników VAT

Dla podatników, których wolumen obrotów w poprzednim roku kalendarzowym przekraczał 122400 UAH (7200 dochodów wolnych od opodatkowania), okresem rozliczeniowym jest miesiąc. Podatnicy, których wolumen obrotów jest niższy, mogą wybrać pomiędzy miesiącem a kwartałem. Deklaracje składane są w ciągu:

- 20 dni kalendarzowych po upływie miesięcznego okresu rozliczeniowego lub
- 40 dni kalendarzowych po upływie ostatniego dnia kwartału, (jeśli kwartał jest okresem rozliczeniowym). Płatność powinna być dokonana w ciągu 20 dni po upływie okresu rozliczeniowego.

Refundacja podatku VAT dla transakcji opodatkowanych stawką 0 % (w eksporcie) powinna nastąpić w ciągu 30 dni kalendarzowych następujących po przedłożeniu administracji podatkowej następujących dokumentów:

- rozliczenia podatku VAT;
- deklaracji celnej dokumentującej wyeksportowanie towaru za granicę lub oświadczenia stwierdzającego wykonanie prac lub usług, które mają być realizowane za granicą oraz
- kopii poleceń wypłaty poświadczonych przez bank, udowadniających transfer płatności na rzecz dostawców towarów, prac lub usług, albo deklaracji celnych importowanych towarów, oclonych i dopuszczonych do obrotu.

Podatki stosowane w imporcie towarów

Podatek od wartości dodanej /VAT/: W Ukrainie stosowana jest jednolita stawka podatku od wartości dodanej /VAT/, która wynosi 20 %. Płatnikami VAT są podmioty gospodarcze, znajdujące się na terytorium Ukrainy oraz organizacje międzynarodowe i zagraniczne oraz inne osoby prawne i zagraniczne, prowadzące działalność gospodarczą na terytorium Ukrainy.

Podatek VAT naliczany i opłacany jest według stawek obowiązujących w dniu złożenia deklaracji celnej przez płatnika podatku - otrzymującego towar lub przez osobę upoważnioną do deklarowania, **równoległe z opłatą cła i opłat celnych.**

Od VAT **zwolnione są** m.in.:

- dystrybucja artykułów spożywczych krajowej produkcji dla dzieci, wg wykazu,
- sprzedaż towarów specjalnego przeznaczenia dla inwalidów, wg wykazu,
- sprzedaż lekarstw oraz wyrobów medycznych (zarejestrowanych w Ukrainie),
- sprzedaż towarów, przeznaczonych dla potrzeb własnych Ambasad i Konsulatów.

Akcyza i opłaty specjalne

Towary podlegające podatkowi akcyzowemu określone są ustawowo przez Radę Najwyższą Ukrainy, która ma wyłączność w tym zakresie. Płatnikami tego podatku są podmioty gospodarcze zajmujące się produkcją, dystrybucją i importem towarów akcyzowych. Zalicza się do nich napoje alkoholowe, wyroby tytoniowe, samochody, benzynę, paliwa silnikowe oraz wyroby jubilerskie. Akcyza naliczana jest od jednostki towaru lub w procentach od jego wartości, a w przypadku towarów importowanych - od ich wartości celnej. Akcyza wyliczana jest w euro, a opłacana w walucie narodowej wg kursu NBU z pierwszego dnia kwartału, w którym nastąpiła sprzedaż (lub z dnia składania deklaracji celnej w imporcie). Wyroby alkoholowe i tytoniowe oznakowane są banderolą.

Podatek gruntowy

Płacony jest, co miesiąc przez właścicieli i użytkowników gruntu. Wysokość tego podatku jest zróżnicowana w zależności od rodzaju i położenia gruntu.

Podatek od pojazdów samochodowych

Płacony jest przez osoby prawne i fizyczne posiadające pojazdy samochodowe zarejestrowane na Ukrainie. Wysokość podatku uzależniona jest od pojemności silnika i wynosi od 3 do 30 hrywien za każde 100 centymetrów sześciennych pojemności skokowej silnika. Podmioty prawne płacą podatek kwartalnie.

Podatki specjalne

Wprowadzone zostały w celu zgromadzenia środków na zapłacenie zaległych emerytur. Przekazywane są do Państwowego Funduszu Emerytalnego i będą obowiązywały do odwołania. Są to podatki od:

- transakcji wymiany walut (1 % od wartości transakcji, płacą podmioty prawne i osoby fizyczne); nabycia nieruchomości (1 % od wartości umowy kupna-sprzedaży);
- handlu biżuterią (5 % od wartości sprzedanej biżuterii, płacą jubilerzy);
- nabycia samochodu (3 % od wartości samochodu, płacą podmioty prawne i osoby fizyczne); podatek nie dotyczy samochodów przeznaczonych dla inwalidów i nabytych w drodze dziedziczenia);

- produkcji i importu wyrobów tytoniowych (1,5 hrywny za 1000 papierosów bez filtra i 2,5 hrywny za 1000 sztuk papierosów z filtrem); podatek nie dotyczy eksporterów;
- korzystania z telefonów komórkowych (6 % od wartości rachunku za usługi telefoniczne wystawionego przez operatora sieci komórkowej, płać firm i osoby fizyczne).

Podatki lokalne

Do podatków lokalnych należą: podatek gruntowy, czynsz dzierżawny, opłaty za zanieczyszczanie środowiska wykorzystywanie naturalnych surowców. Lokalne opłaty obejmują: opłatę hotelową, parkingową, targową, klimatyczną, za uczestnictwo w wyścigach, od wygranej w wyścigach i grach losowych, wynajmu powierzchni ogłoszeniowej, używania lokalnych symboli, filmowania na potrzeby filmu i telewizji, organizowania aukcji i loterii, pojazdów samochodowych przekraczających granicę, działalności handlowej i usługowej i posiadania psów. Wpływy z podatków i opłat lokalnych zasilają budżety władz terenowych, a kontrolę nad poborem sprawuje Państwowa Administracja Podatkowa.

Rozliczenia z urzędem podatkowym

W rozliczeniach z urzędem podatkowym obowiązuje, podobnie jak w wielu krajach o rozwiniętej gospodarce rynkowej, system polegający na składaniu zeznań podatkowych i płaceniu podatków na podstawie własnych szacunków. Przy wielkiej zawichości i niejasności ukraińskich przepisów prawnych prowadzi to do kosztownych sporów z urzędami podatkowymi. Problem jest tym większy, że urzędy stosują wygórowane kary, niemające żadnego związku ze skalą przewinienia czy wielkością niezapłaconej kwoty. Kary te szybko rosną, bo odsetki naliczane są za każdy dzień opóźnienia.

Urzędy podatkowe nie mają prawa zatrzymywania do swojej dyspozycji 30 % pobieranych od podatników kar ani nie mają prawa pobierania z kont podatników kwoty zaległych podatków. Podatnicy powinni być zawiadamiani o zbliżającym się terminie egzekwowania zobowiązań podatkowych i mogą zwrócić się do sądu z prośbą o ochronę przed nieuzasadnioną egzekucją.

Obecny system podatkowy hamuje rozwój przedsiębiorczości, odstrasza zagranicznych inwestorów i spycha działalność gospodarczą do szarej strefy. Główne wady systemu to niestabilność legislacji, wysokość podatków i nierównomierne obciążenie. Obecnie obowiązują 22 podatki powszechne i 16 lokalnych. Średnie

obciążenie podatkowe wynosi około 25% wartości sprzedaży, co powoduje powszechne zjawisko ukrywania rzeczywistych wyników przez urzędem podatkowym.

Bibliografia

1. Bogacka M., *Ukraina – warunki dostępu do rynku*, Prace OSW, zeszyt nr 3, listopad 2001,
2. <http://www.ukraina.net.pl/?art=pokaz&num=572>
3. Krajewska A., *Podatki. Unia Europejska. Polska. Kraje Nadbałtyckie*, PWE, Warszawa 2004.
4. Matuszak K., Isajuk D., *Rynek ukraiński*, Centrum Euro Info przy Stowarzyszeniu Wolna Przedsiębiorczość, Podlaskie Centrum Euro Info, Warszawa 2003,
5. Olesiński R., *Gospodarcza siła przyciągania*, „Gazeta Prawna” z dn. 10-12.09.2004.
6. Urbanowska J. (red.), *Ukraina. Przewodnik dla przedsiębiorców*, UNIDO ITPO, Warszawa 2002,
7. *Warunki dla inwestycji zagranicznych na Ukrainie, specjalne strefy ekonomiczne i ulgi dla inwestorów*, „Rynek – Wschodni Partnerzy”, nr 4(76) 2002.